

En foreløpig og svært ufullstendig rapport om studier av Døroverliggeren fra Kvåle. *(Dette studiet kunne bli en bok i seg selv, riktignok en sikkert ganske kjedelig bok, men det er nok stoff til en bok ja)*

Døroverliggeren fra Kvåle er et trestykke, kappet ut av en lengre laftestokk, som har fungert som døroverligger, på et hus på Kvåle gård i Sogndal. Stokken, og dermed også huset, ble bygget engang på 1200-tallet, og denne ene biten er nok det eneste fragmentet bevart, fra dette huset, som later til å ha vært et staselig bygg. Fragmentet i seg selv kan berette mange historier, om bygget, om håndverk og treskjæring på denne tiden, og kanskje mye annet. Det finnes en skriftlig beskrivelse av huset, fra den gang det ennå sto, samt noen tegninger som ble gjort av en omreisende kunstner fra Bøhmen, på 1830-tallet.

Det er mange aspekter ved denne gjenstanden som gjør den interessant. Blant annet er den særdeles godt bevart, og den er bemerkelsesverdig detaljert utskåret. Så detaljert og finslig er skjæringen, at det tangerer opp mot hva som egentlig er mulig å få til i furu. For det er det den er skåret i.

Jeg har valgt å vie dette fragmentet en god del tid, og oppmerksomhet. Jeg tror det kan øke forståelsen rundt dets tilblivelse, og andre aspekter ved middelaldertreskjæring, som er nyttig for meg, og forhåpentligvis andre treskjærere også. Gjennom studier av gjenstanden, samt etterprøving av teknikker og framgangsmåter rent praktisk, vil jeg kanskje kunne nærme meg kunnskap og viten, som ikke lenger er oppe i dagen.

Det foreløpige undersøkelsesarbeidet har som utgangspunkt, en studietur til magasinet på Historisk museum i Bergen, foretatt i våres, der jeg undersøkte gjenstanden et par timers tid, og tok en del fotografier og skrev notater, samt biskop Jacob Neumanns beskrivelser av bygningen, slik de er referert i hans «Antiqvariske excursioner i Sogn», utgitt i «Urda» i 1837. Der ble også maleren V. Buchans skisser fra bygningen trykket.

Emnet.

Laftestokken er ikke veldig stor, og måler ikke mer enn en høyde på omtrent 22-23cm, slik den nå foreligger. Men ettersom det er spor av at den har blitt hogget av i nedkant, må man regne med at den har vært noe høyere enn dette. Men hvor mye høyere? Laftestokkens fasong er mageteljet, slik man ofte finner i middelalderbygg. Dvs at den er hogget oval, noe som riktignok er estetisk veldig vakkert, men som nok i hovedsak, ble en metode for at ikke veggene skulle bli så voldsomt tykke, selv om man laftet med grovt tømmer. (Men kan man bortforklare estetikk, som resultat av praktiske forordninger? Det får bli et eget kapittel en gang) Fragmentet er dessverre kappet der utskjæringene stopper i begge ender, slik at man ikke kan slå fast hvordan stokken var formet videre, bortover utenfor skjæringen. I tillegg er den hogd forholdsvis flat på baksiden, noe som kan være gjort for å kontrollere sprekkingen på framsiden, der utskjæringene er. Emnet er av svært god kvalitet, og treet har tidvis ekstremt tette årringer, spesielt i det sjiktet der utskjæringene ligger, altså et godt stykke ut i stokken, og dermed også ut i furutrets livsløp. Jeg har ikke gjort en nøyaktig opptelling, men det kan dreie seg om opptil rundt 20 årringer pr. centimeter. En slik tetthet i furuvirket, muliggjør den detaljeringen vi også kan se på utskjæringene. Jeg har forsøkt å rekonstruere laftestokkens høyde basert på fragmentets nåværende fasong, malerens skisse, og på det den gjenværende ornamentikken kan antyde om de nå avhugde partier.

En gammel tegning av noe som ikke lenger finnes.... En velsignelse, og en....utfordring.

Den gamle skissen som ble tegnet av Buchan i 1830, er selvsagt en uvurderlig kilde. Her har vi en nedtegnelse, gjort av et menneske som så, og var vitne til, hvordan gjenstanden så ut, in situ, for snart 200 år siden. Kanskje ikke slik den var opprinnelig ment, den gang den ble skåret i middelalderen, men slik den framsto mens fragmentet fortsatt var en funksjonell bygningsdel i et hus. Slik han tegnet det, kan det tyde på at den allerede da, hadde vært gjenstand for ombygging, eller muligens som gjenbruk fra en eldre bygning. Vi kan se at den ene av de to ridderfigurene fortsatt er intakt, med hestens ben, mens den andre, er kuttet av, slik vi ser det på fragmentet i dag. Det åpenbart foruroligende med denne skissen er at kunstneren har gjengitt en forunderlig høydeforskjell mellom de to ridderfigurene, som ikke var der den gang, ei heller nå, og som kan så tvil om hans evne til å skildre det han så, og derfor også hans etterrettelighet. Men foruten den feilen, og det at den tredelte arkivolten synes litt løsrevet fra de to ridderfigurene, så har han hatt et godt øye for detaljene, og nøye nedtegnet dem samvittighetsfullt. Hvis vi tar utgangspunkt i det han kunne se, og som vi ikke nå kan observere, så har altså den venstre hesten ben. De sees i en elegant positur med tre av hovene plantet mot stokkens nedre kant, og det høyre framben løftet. Bena oppleves som litt korte, og den eleganse og linjeføring, som rytterfiguren ellers er utført med, står i skarp kontrast mot dette. Jeg antar det skyldes at ettersom figuren er skåret ut av en krum flate, altså den mageteljede laftestokkens buede form, så vil bena på hesten, når figuren sees rett forfra, oppleves med en forkortning. Jeg har forsøkt å eksemplifisere dette ved å skjære figuren, med de manglende ben, rekonstruert utifra lengden av det eksisterende, løftede forbenet, og linjeføringen ellers i figuren, men også et par andre indikasjoner som sier noe om hvor høy laftestokken kan ha vært, men de skal jeg komme tilbake til senere.

Skissen som viser de korte hestebena.

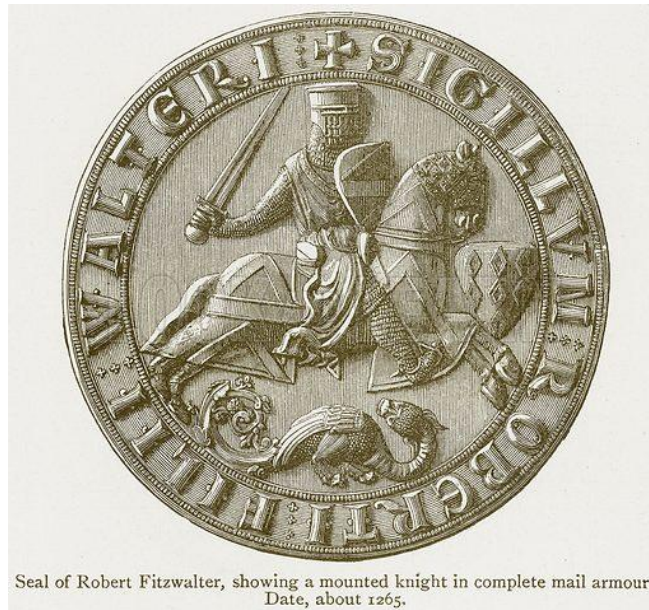
Den buede laftestokken sett rett forfra.

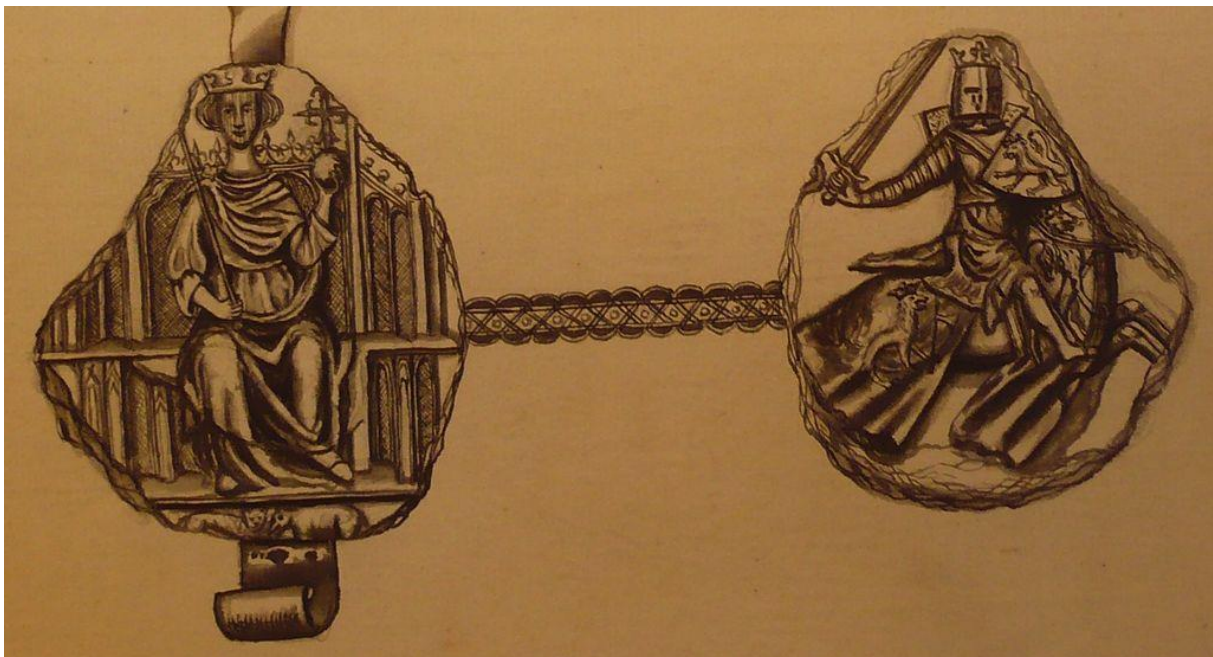
Her sees den buede laftestokken svakt nedenifra, der hestebenas fulle lengde kan oppleves.

Det finnes en del eksempler fra middelalderen av avbildninger av riddere med hevet sverd, og mange stormenn brukte dette symbolet på sine segl, blant annet den norske kongen Håkon Håkonsson. Seglene er ofte tosidige, og ridderen sees på begge sider. Oftest er hestene avbildet i sprang, og

hovene berører ikke underlaget, men dingler mer i løse lufta. Buchan har tegnet at hesten står på «bakken» og ikke er i sprang, og det lille som er igjen av starten på hestenes avkappede bein, tyder også på dette.

Seal of Robert Fitzwalter, showing a mounted knight in complete mail armour. Date, about 1265.

Eirik Magnussons segl.h

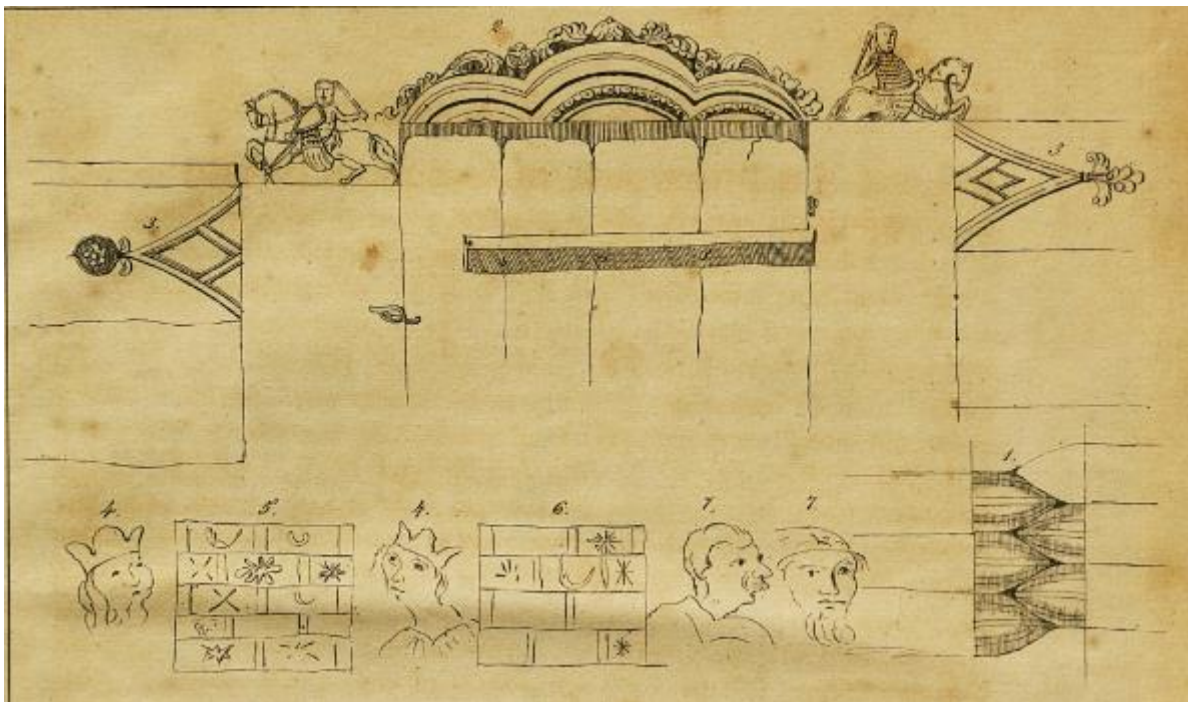
Videre så er beitskiene på Buchans tegning slette, uten noen utskjæringer som nok tyder på at slik det sto da han så det, var det nok enten gjenbruk fra et tidligere hus, eller døråpningen hadde vært gjenstand for ombygninger. Døra later også til ikke å passe helt, i tillegg til at den ser ut til å slå utover, noe den ganske sikkert ikke gjorde originalt. Han har gjengitt noe som ser ut som en reparasjon av døroverliggerstokken på venstre side, samt dekorasjoner på de underliggende stökkene der de møter beitskiene. Og den høyre ridders skjold, ser ut til å ha knukket av, allerede den gang. Denne tegningen i tillegg til noen skisser han gjorde av dekorasjoner inni huset, og en

tegning av hvordan laftestokkene så ut fra innsiden, var illustrasjoner som fulgte biskop Jacob Neumanns skriftlige beskrivelse av huset, og denne har jeg valgt å gjengi i sin helhet her, til tross for at den er litt lang, og omhandler en del andre ting, men den gir en del antydninger om hvordan dette huset har vært, som er interessante.

Antiqvariske excursions i Sogn 1830.

Mellem bygningerne paa Qvale, der tilsammentagne udgøre en liden landsbye, findes en mærkelig gammel stue af furumalm 7 alen lang og 7 alen bred, og 3 alen høi invendig. Den er sammenlaftet med en præcision og en omhyggelighed, som i vaare tider ikke findes mage til, saavel utvendig som indvendig, hvor lafterne ere endog lagte i hverandre med smagfulle forsinninger. Dørstolperne indvendig ere skjønt udhugne, men endnu skjønnere er det ydre portal, af hvilket Maleren V. Buchan fra Bøhmen, der var med paa denne excursion i 1830, gav mig paa stedet en tegning. Billedhuggerarbeidet her er endogsaa meget correct, og fremstiller foruden de dekoreerte buer, paa hver side af disse, riddere til hest i ringbrynje med skjold og draget sværd, som til en Dyst. Hver Bjelke til Portalet er siirlig udhuggen med forskjellige rosetter i Endespidsene. Indvendig have Væggerne mod nord og syd været malede. Paa den søndre Væg er kun lidet deraf endnu tilsyne, men paa den nordre sees tydelig figurer. Ligeover døren, der paa gammelt Viis er meget lav, findes to figurer med kronede hoveder, og imellem dem en firkantet tavle, der ligner et Skjold eller Vaaben i flere Feldt, med Maane, Stierne og Meere i. Jeg vil hellere ansee dette som et Phantasiestykke end for et Skjoldmærke. En lignende Tavle findes lenger hend mod Vesten. Af de flere Hoveder, foruden de nævnte, som finnes paa denne Væg, haver nogle Skjæg og andre Moustacher. Den østre og den vestre Væg haver ikke været bemalede. Naar man ser dette Skulpturværk, og disse paa Væggerne malede billeder, saa føres tanken let hen paa Oldtidens gamle Skik, hvor Evne og Pragtlyst forende sig til det Maal, at pryde fiine Boliger paa lignende Maade. Man Mindes dermed den mægtige Olav Hoskuldsen Paa's eller Paafugls Gildesal i Dalerne i Island i det 10de aarhundred, hvis konstige og selv i Farver insende Billedhugger-Arbejder findes beskrevne af Skalden Ulf Uggason i digtet Husdrapa, som Geheime-Archivar Finn Magnussen har forklaret i hans *Discusio de imaginibus in æda Olavus Pavonis Hiardalholtensi*, Havnæ 1826. Ligesom og en i det 11te aarhundred berømt Islænder Thorkel Hauks Udskjæringer i træe, paa Paneler og Borde, i sin Vaaning, af sine foregivne vidunderlige Heltebedrifter. Endu i det 16de aarhundred anfører Islænderen Arngrim Johnsen forskjellige Bygninger, hvis Lofte og Paneler vare bedekkede, med udskaaet arbeide, der forestillede Oldtidens historiske Begivenheder, og deriblant af den bekjente Thord Hreda, der levde i det 9de aarhundred, Bygninger altsaa som stode og vidnede om hans Kunst efter mere end 600 aars forløb. Ja, minder om denne nordiske billedhuggers kunst, anføres end senere som endnu eksisterende, og det ikke blot fra det 18de aarhundred, af den lærde John Olassen fra Grunnevig, men selv fra aaret 1818 af Sysselmann John Espolin, der melder, at der endnu paa Island, gives i meget gamle Huse adskilligt indvændig træarbeide, som tillegges Thord Hreda. Skulptur altsaa omtrent 900 aar gammel. Hvad mere er, Finn Magnussen fortæller at han selv har set paa Gaarden Hof paa Island, to trætavler med ophøiet Arbeide, som man meente havde været indfattede i et hedensk Tempel, der i sin Tid sto paa denne Gaard. Meget gammel kan altsaa Stuen paa Qvale være. Paa den søndre, og paa den vestre Væg er der 2 smaae fiirkantede Lyshuller eller Glugger, men uafgjort om disse have fra første Færd af været deri indhugne, eller om dette ere skeet først sildigere da man tog Stuen til et fra dens første Bestemmelse maaske afvigende Brug. Mon ikke lysningen oprindeligen har været indledet fra Taget af? Mærkeligt er det, at man paa den søndre Væg sees Sporene af Flammer fra antændte Kjerter, der ere blevne holdte Væggen saa nær, at de have brændt ind i den. De ere spidse op imod Enden, som

Lysflammer. Jeg holder denne Stue for at have været en Sengebod, i Borgens gyldne Tid, da fornemme Slægter beboede den. Blant disse nævner man Slægten Ørefod, der blev til i Olaf Trygvesøns Tid, og hvis Navn har igjennem mundtlig Overleverelse bevaret sig blant Gaardens Beboere. I senere Tider skal Gaarden have tilhørt, men ikke været beboet af, en Rigets Cantsler, jeg ved ikke hvem. Jeg maa tilføie, at hva som synes heldigvis at borge for, at denne Stue, vil fremdeles blive holdt i Hævd, er den Troe hos Folket, at et Væsen som kalles Gardvaarden, «GardVægteren», og som viser seg under forskjellige Skikkelser, har her sit tilhold. Mange Gravhøie omgive denne Gaard.

«Dørstolperne indvendig ere skjønt udhugne, men endnu skjønnere er det ydre portal». Skriver Neumann, dessverre uten noen nærmere beskrivelse av disse dørstolpene. Kan det tyde på at beitskiene på et tidspunkt har blitt snudd? Eller er de hentet fra et annet sted? Det virker pussig at de på utsiden skulle være helt slette, -der slike som oftest er utsmykket-, og skjønt uthugne på innsiden. I hvert fall med tanke på de andre fantastiske utskjæringene på fronten, med døroverliggeren og stokkeavslutningene. Jeg skulle så inderlig ønsket at den salige biskop Neumann hadde spandert noen ord på å beskrive utskjæringene på dørstolpene, men ettersom han ikke så gjorde, kan det vel tyde på at dekorasjonene var ren ornamentikk, eller arkitektoniske elementer, og ikke noen for ham gjenkjennbare figurer, som han nok ville nevnt med et ord eller to.

Ulikhetene i de to ridderne.

Det hevdes i, den for øvrig litt sparsomme litteraturen, som er skrevet om døroverliggeren, at de to ridderne som er avbildet, er den samme ridderen sett fra to sider, slik man kan finne lignende avbildninger på tosidige segl fra denne tiden. Det kan man jo i og for seg si, da posituren er slående lik, og ja, de er sett fra hver sin side. Der den venstre ridderen holder skjoldets framside mot tilskuerne, og ridderen til høyre viser betrakterne skjoldets bakside, siden de begge har skjoldet festet rundt sin venstre arm, og sverdet hevet i sin høyre. Og mange av detaljene på rideutstyret er

de samme, selv om for eksempel ornamentikken på fortoyet er ulik på de to hestene, og utført med to ulike verktøy. Begge hestene har det innerste frambenet hevet, noe som er praktisk rent framstillingsmessig. På den høyre hesten faller manen løs og bølgende nedover nakken, mens på den andre ser den kortklipt og struttende ut. Det er en mulighet for at den er ment å oppleves som om den ligger løst nedover på baksiden av dyrets nakke, men dens avskårne overkant, gir mer inntrykk av å være kortklipt. Når det gjelder rytternes bekledding så har de flere avvik fra hverandre, både treskjærerteknisk, men også hva form og design angår. Den enes brynjebrokk er skåret med rombeformede nettskjæringssnitt, mens den andre har glatt brokk. Mens han med den glatte broken har fått hele brynjeserken skåret ut, har den andre ingen skjæring på serken, bortsett fra der den faller ned langs benet. Brynjeserken og brynjebroken er ikke skåret på samme måte. I stedet for nettskjæringen, har serken horisontale linjer, og bølgekanter, som kan se ut til å ha vært stukket med en liten skjulp.

Materialkvalitet.

Kvaliteten på materialer er ikke objektive egenskaper som kan rangeres utifra noe system. Det handler alltid om hva materialene skal brukes til. Egenskaper som er midt i blinken til ett formål, kan være ubrukelig til noe annet. Ofte snakkes det om kvaliteter som «styrke», «spenst», og «holdbarhet» når det gjelder materialer til bygninger, og annet konstruksjonsvirke. Man skal bygge noe som er solid, som tåler alle påkjenningene det skal utsettes for, og som varer over tid. Man etterstreber å finne, for eksempel furu, som er tettvokst, og som har mye kjerneved. Den skal helst være så rettvekst som mulig, lite kvist, og så videre. Dette er egenskaper som gir solid og holdbart virke, og som er forholdsvis lett å bearbeide. Den kløyves lett om den er rettvekst og har lite kvist, og er homogen i strukturen. Hva holdbarhet angår, handler det om mer enn disse egenskapene. Der kan vekstvilkår, jordsmonn og ikke minst fellingstidspunkt, og videre behandling av materialene, spille avgjørende roller. Det er i det hele tatt veldig komplekst, og vi skal ikke gå videre inn på det her. De egenskapene som er viktige i konstruksjonsvirke, er ikke nødvendigvis viktige i valg av treskjæringsemner. Mye treskjæring er kun utsmykking, som kanskje skal brukes innomhus, og som knapt behøver mer styrke enn til å holde sin egen vekt oppe, og da er formbarhet, altså egenskaper ved tilvirkningsprosessen, det man trakter etter, men også utseende. Man ønsker tremateriale som

er lett å skjære i, og som har det rette utseende til formålet. Annen treskjæring kan være nettopp utsmykking på konstruksjonsdeler, husvegger, tak, båter etc. Og da må selvsagt styrke og bestandighet, og slike egenskaper, ha forrang. Man kan si at gode materialer kan vurderes fra to synsvinkler. Den første dreier seg om framstillingsprosessen. At materialene er greie å bearbeide fram til det ferdige produktet. I treskjærefaget er dette nokså nådeløst, ettersom alt arbeidet i prosessen hovedsakelig gjøres med håndkraft, og håndverktøy. Om emnet er vrient å arbeide med, kan arbeidsmengden ofte doble seg, framfor om emnet er godt å jobbe med. Det handler ikke bare om treverkets hardhet, men også om fiberstrukturen, skiftende vedretning, kvister og mye annet.

Den andre synsvinkelen man kan vurdere materialkvalitet utifra, handler om den ferdiglagde «gjenstandens» egenskaper og holdbarhet. Fungerer den godt til det den er tiltenkt, og om den vil vare over tid, når den utsettes for de påkjenninger den vil møte.

Emnet i Døroverliggeren fra Kvåle er interessant, for det kan se ut til at det er det beste fra to verdener som møtes i dette trestykket, hva materialkvalitet angår. Stokken er prima konstruksjonsvirke, noe som tydelig vises ved at den er så godt bevart, etter 600 år utendørs på Vestlandet, og den er også prima treskjæringsmateriale, det vitner de fabelaktige detaljene i utskjæringene om. Gode laftematerialer, er ofte gode treskjæringsmaterialer også, så det er ikke unikt, men det er nyanser i kvaliteten, som lå til rette for at treskjæreren den gang, kunne utføre noe helt spesielt.

Furutreet som ble brukt, har hatt en nokså jevn og sakte vekst gjennom livet, og har som de fleste furutrær enda saktere vekst da treet var fullvoksent, og aldersveden er så tett og homogen, at den har gitt treskjæreren mulighet til å briljere i mikrodetaljer akkurat i det sjiktet av stokken. Spørsmålet er da om emnets kvaliteter er hovedårsaken til hvordan denne døroverliggeren ble formgitt og seende ut?

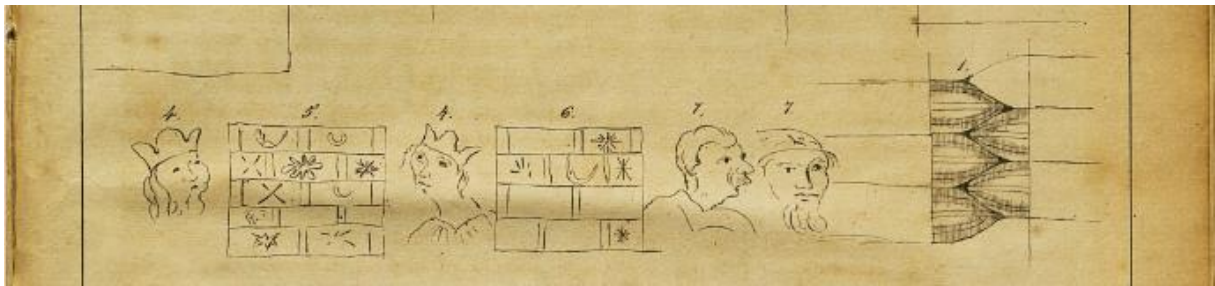

Fotografiet viser den ene ridderens hjelm. Denne måler omtrent 3 cm i høyde, og er vakkert modellert og forsynt med mye små detaljer, perlerader, hulkiler og linjer, skåret med knivspiss og et lite huljern, en sjulp. På bildet sees også de tette årringene som muliggjør detaljene.

En dummy av den ene ridderhjelm skåret i stort format, for å kartlegge formene og detaljene.

Portalkunst i middelalderens norske trearkitektur, om man skal inkludere denne døromrammingen i noen slik definisjon, er ofte imponerende, teknisk, men også kunstnerisk. Den viser som regel at kunstneren bak har hatt et godt grep om det mediet vedkommende har arbeidet i. Det er gode fornuftige former, som utnytter materialene og emnene godt, og som framstår visuelt som velfungerende monumentale arkitekturelementer. Dog er det ofte snakk om ren skinnarkitektur, det er pilastere som illuderer bærende søyler, og det er arkivolter, gjerne plastisk formet, som om de var av stein, som troner over døråpningene. Portalene har i liten grad egentlig noen konstruktiv bærende funksjon, i hvert fall ikke i laftede bygninger. Sidestykkene må riktignok være der i egenskap av å fungere som beitskier, som holder laftestokkenes avkappede ender i fra å skli fra hverandre, mens døroverliggeren, slik den er på huset fra Kvåle, er bare en stokk, som alle de andre stokkene i veggen, bundet mellom den under, og den over, og godt forankret med dymlinger, og i laftene. Den monumentalitet man kan fornemme i andre portaler, synes ikke å være til stede i døromrammingen fra Kvåle. Døra er svært liten, hele huset har vært lite. 7 alen langt og 7 alen bredt, og 3 alen høyt innvendig. (Det må antas at denne høyden refererer til vegghøyden) Og skjæringen som er bevart, i all sin prakt, er det motsatte av monumental. Den er nærmest innadvendt i sin forkjærlighet for detaljer, og det lille. Både i Neumanns tekst, og i en skisse gjort av Buchan er laftestokkenes utsmykninger referert. «lafterne ere endog lagte i hverandre med smagfulle forsirninger,»

Til høyre kan sees en skisse som viser et innvendig hjørne i huset. Laftestokkene har tre profiler(forsirninger) en øverst, en nederst, og en midt på stokken.

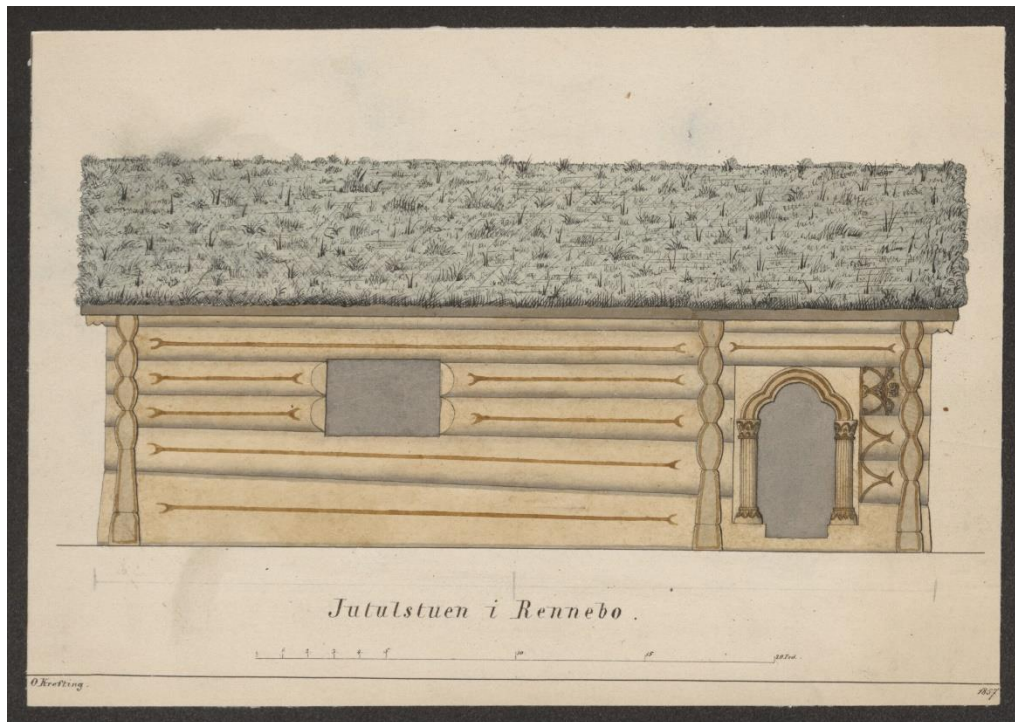

Kanskje litt søkte sammenligninger, men eksempler på den monumentaliteten vi ofte møter på laftede middelalderbygninger i Norge.

Det er ikke helt uvanlig å støte på «forsiringer» på laftestokker, på middelalderhus. De har gjerne profilstrøk langs kanten og i endene på laftehodene, som følger stokkens ytterform.

Lagmannstova på Agatunet i Hardanger.

Jutulstua fra Uv i Rennebu, er dessverre også borte, skjønt dørpartiet er bevart. Her sees dekor som kan ha vært noe av det samme som på stukkene på huset fra Kvåle. Forøvrig også en staselig gotisk dørromramming, men her altså med hele portalen gjort i egne deler, ikke som på Kvåle, der overliggrutsmykningen er gjort direkte i laftestokken.

Praktisk tilnærming.

Jeg har syslet litt med å prøve å forstå mer av det staselige kunstverket, gjennom å rekonstruere prosessen som jeg antar førte fram til dets tilblivelse.

Første steg var å forsøke å finne et tre som hadde tilnærmet samme kvaliteter som det som ble brukt i døroverliggerstokken

Min veileder Hans Marumsrud i gang med å gjøre en boreprøve av et tre som kunne ha omtrent samme egenskaper.

Valget falt på dette treet i Gransherad, Telemark. En slank furu på omtrent 120 år.

Det er usikkert hvilken form originalstokken hadde, men det er nærliggende å tro at framsiden hadde omtrent den kurvede overflate som «riddernes» overflate antyder. Baksiden er temmelig flat, men det gjaldt nok bare akkurat det partiet over døråpningen. Resten av stokken har nok vært symmetrisk på innside og utside.

Furua var en drøm å skjære i, fersk, rettvokst og ganske tett, men da jeg begynte å eksperimentere med skjæring i samme format som det som finnes på originalen, ble det utfordrende. Selv om stokken vi fant i Telemark var tettvokst, så var den allikevel ikke i nærheten så tettvokst som den

gamle fra Kvåle. På originalen sees perlerader på riddersnes hjelmer, som kanskje skal forestille naglene de er satt sammen med, og disse er så små, at det lar seg rett og slett ikke gjøre å skjære dem, om ikke veden er ekstremt tett.

Og dette er noe av det som gjør nettopp denne gjenstanden så interessant. Er det emnet som har gjort at treskjæreren valgte å bruke dette formspråket, dette formatet, og dette spesielle uttrykket, som man vanligvis ellers aldri ser, hverken i furu, eller i arkitektonisk skjæring? Eller har kunstneren bak denne, lett fram akkurat dette emnet, for å kunne realisere disse kunstneriske grepene? Mesteren bak utskjæringene på Kvåle, har også hatt verktøy, vi vanligvis ikke finner i norsk middelalderskjæring fra denne tiden. Han har hatt en eller flere ørsmå huljern, og antakelig en rekke

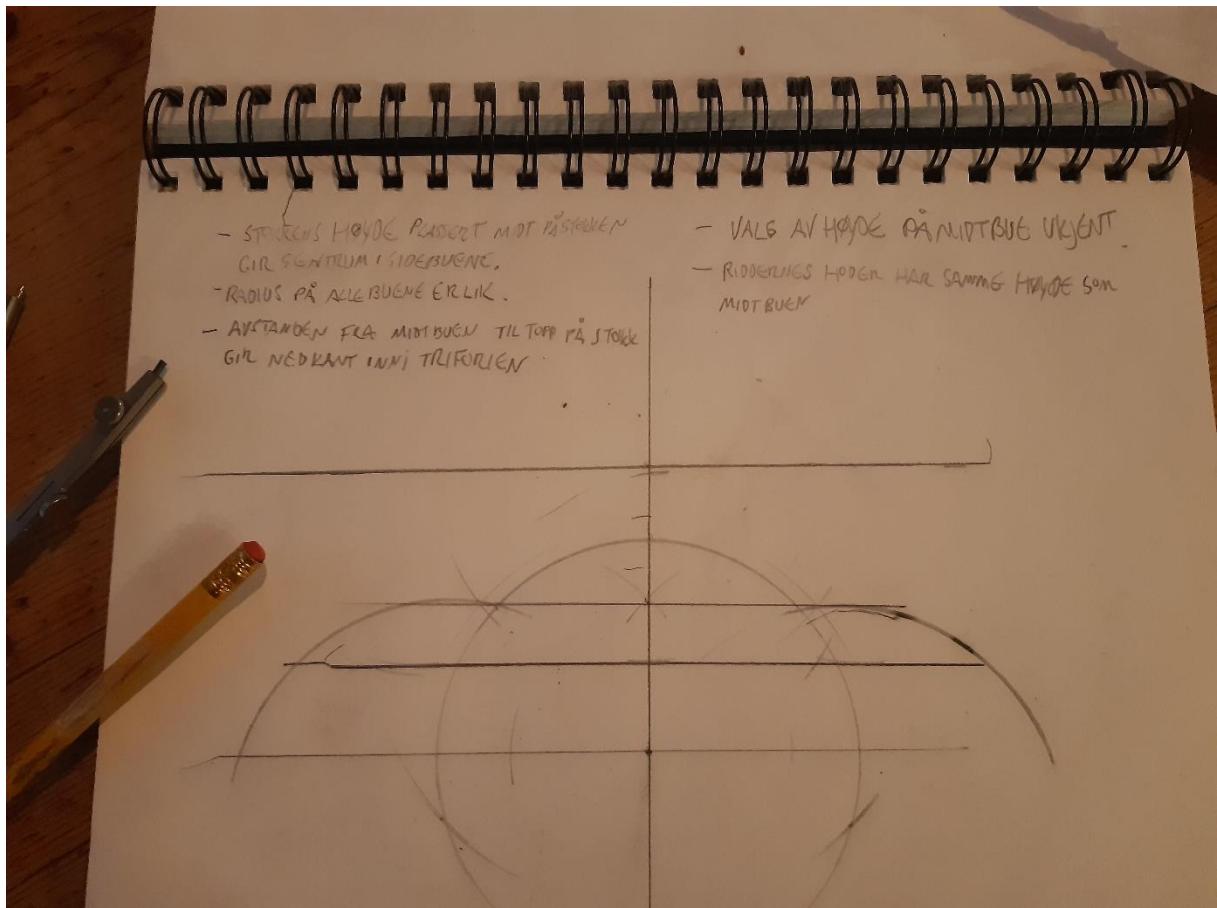
andre små jern som i stor grad har preget uttrykket, og de formene han skapte. Han har brukt huljernene flittig til å lage hulkiler, nedstukne «blondekanter», og han har brukt dem for å stikke ned sirkler, og halvsirkler for å skape overflatedekor. Tydeligst kan det sees på den ene ridderens skjold.

Det kunne vært svært spennende å få kartlagt hele verktøykista hans, noe jeg dessverre ikke i denne omgang har hatt anledning til. I Prinsippet kan all skjæringen på døroverliggeren ha vært utført med fire jern, men jeg har en mistanke om at han hadde litt flere.

Detaljebilde av den praktfulle ranken som ligger over arkivolten. En sammenligning med ciboriet i Hopperstad stavkirke ville være veldig interessant.

Selv om alle de mange linjene i triforiearkivolten kan se litt tilfeldige ut, så er det et system i galskapen. En del av dem er litt flattrykte, eller på andre måter justert, noe som skaper spenst og dynamikk, men det er noen av dem som er perfekte sirkelslag gjort med passer. Punktet der passerspissen skal stå, er antakelig der nedre kant på stokken opprinnelig var, før den ble avhugget.

Døroverliggen fra Kvåle er så mangfoldig som kildemateriale, at jeg foreløpig bare har pirket i overflaten, av hva den kan fortelle oss. Koronasituasjonen har dessverre også i dette prosjektet hatt sin påvirkning, og jeg har ikke fått anledning til å gjøre de dypdykk jeg hadde tenkt, men håper ved en senere anledning å få kommet videre med dette arbeidet. Gården Kvåle med sin historie som strekker seg flere årtusen tilbake, med sin egne steinkirke, med Kong Sverre som brant den på 1100-tallet, med sitt gigantiske klyngetun, og med dette forunderlige huset, som sto der helt fram til midten av 1800-tallet, er som et eventyr. Jeg håper at jeg med dette arbeidet kan bidra til å kaste lys over denne historien. Forts. følger.